

УДК 658.589

A GROUND OF EXPEDIENCY AND NECESSITY OF INVESTING IS IN ENTERPRISES OF HOUSING AND COMMUNAL SERVICES

O. Cherep

National University of Food Technologies

Key words:

*Investing
Leasing
Resources
Price
Financing
Money
Enterprises
Patterns of ownership
Development*

Article history:

Received 02.01.2014
Received in revised form
12.01.2014
Accepted 21.01.2014

Corresponding author:

O. Cherep
Email:
npnuht@ukr.net

ABSTRACT

In the article expediency of providing of industry of housing and communal services is considered by investment resources. The problem questions of realization of communal reform are investigational. It is set that mechanisms of optimization of money streams exactly of this industry are investigational not enough and require adaptation to the terms and features of activity of enterprises of dwelling communal economies. Expediency and necessity of bringing in of investments are reasonable in activity of enterprises of communal economy. It is well-proven that an increase of volumes of the budgetary financing of enterprises of housing and communal services is an only possible decision of problem of maintenance of existent tariffs on dwelling communal services in the conditions of permanent price advance on imported primary resources of energy (gas, oil). Directions of improvement of financing of activity of enterprises of communal economy are offered in modern terms.

НЕОБХІДНІСТЬ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

О.Г. Череп

Національний університет харчових технологій

У статті розглянуто доцільність забезпечення галузі житлово-комунального господарства інвестиційними ресурсами. Встановлено, що механізми оптимізації грошових потоків саме цієї галузі є недостатньо дослідженими і потребують адаптації до умов та особливостей діяльності підприємств ЖКГ. Обґрунтовано доцільність і необхідність залучення інвестицій у діяльність підприємств комунального господарства. Доведено, що збільшення обсягів бюджетного фінансування підприємств житлово-комунального господарства — це єдине можливе вирішення проблеми збереження існуючих тарифів на житлово-комунальні послуги в умовах постійного зростання цін на імпортовані первинні енергоресурси (газ, наф-

ту). Запропоновано напрями удосконалення фінансування діяльності підприємств комунального господарства в сучасних умовах.

Ключові слова: інвестування, лізинг, ресурси, ціна, фінансування, кошти, підприємства, форми власності, розвиток.

Дослідженням проблемних питань оптимізації інвестиційних грошових потоків підприємств житлово-комунального господарства присвячено чимало наукових праць. Питання лізингових операцій як інструменту залучення інвестицій у житлово-комунальному господарстві, сучасного стану житлово-комунального господарства і можливості інвестування галузі досліджували Л. К. Водяник [1], Г. М. Волинський [2], А. А. Пересада [3], О.О. Смірнова [3], С.В. Онікієнко [3], О.О. Ляхова [3], О.Б. Піріашвілі [4], Є.А. Каспшишак [5]. Лізинг як альтернативу кредиту та інвестицій з метою оптимізації грошових потоків і стратегічного економічного розвитку підприємств житлово-комунального господарства досліджували В. П. Ніколаєв [6], А.М. Турило [7], Т.А. Черемисова [7]. Питанням оцінки ефективності інноваційного лізингу та внесенню пропозицій і шляхів та варіантів застосування інноваційних заходів розвитку житлово-комунального господарства присвячені праці Г.А. Стасюка [8], Т.В. Чижової [8]

Метою статті є обґрунтування необхідності оптимізації інвестиційних грошових потоків підприємств житлово-комунального господарства.

Оскільки підприємства житлово-комунального господарства (ЖКГ) — це підприємства, які забезпечують населення й організації необхідними житлово-комунальними послугами та суттєво впливають на розвиток економіки країни й регіонів.

Необхідною умовою забезпечення ефективного інвестиційного механізму підприємств ЖКГ є залучення управлінського ресурсу органів місцевого самоврядування, яким підпорядковані дані підприємства галузі, що зумовлено об'єктивною залежністю обсягів реально сформованих грошових потоків від рівня соціально-економічного розвитку території. Як правило, досліджуються питання визначення часу й обсягу надходжень, використання грошових коштів, що є лише частиною розробки плану оборотних коштів підприємств, а отже, грошові потоки розглядаються у короткостроковому періоді незалежно від довгострокового характеру інвестиційної діяльності, на відміну від довгостроково-дефіцитного характеру грошових потоків підприємств ЖКГ. Механізми оптимізації грошових потоків саме цієї галузі є недостатньо дослідженими і потребують адаптації до умов та особливостей діяльності підприємств ЖКГ. Дослідження фінансової діяльності підприємств ЖКГ, проведене шляхом аналізу фінансової звітності, показало відсутність збалансованості грошових потоків, на що вказує існування великої як дебіторської заборгованості споживачів, так і кредиторської заборгованості самих підприємств галузі перед постачальниками.

Неодноразово українською владою піднімалося питання проведення комунальної реформи. Одним із кроків комунальної реформи є ліквідація

монополії в комунальному секторі. Тільки чесна і прозора конкуренція може створити вибір, тільки так населення отримає якісні послуги за помірну ціну. Також планувалося провести упорядкування тарифної політики. Сьогодні існує парадокс: тарифи на житлово-комунальні послуги зростають, тоді як їх якість дуже часто погіршується. Втілення у життя цієї реформи вимагає значних фінансових витрат з боку держави.

Нами встановлено, що планування видатків місцевих бюджетів на фінансування підприємств комунальної форми власності має свої особливості, бо розпочинається з визначення доходів цих підприємств. Як правило, доходи підприємств комунальної форми власності значно менші за видатки, тому після ретельної перевірки розрахунків підприємств місцеві фінансові органи планують державну дотацію в розмірі, необхідному для збалансування їхніх доходів і видатків. При цьому окремо планується дотація з урахуванням не тільки функціонального призначення підприємств, а й надання дотації. Так, ЖКГ надається бюджетна дотація на покриття збитків від експлуатації, від перевищення сплаченого ПДВ над отриманим і на покриття різниці в тарифах на тепло, яке подається відомчими котельними; на капітальний ремонт. Транспортним підприємствам бюджетна дотація планується на покриття експлуатаційних витрат, капітальний ремонт рухомого складу, придбання нового рухомого складу, капітально-відновлювальні роботи. Крім того, у дотації комунальним підприємствам може закладатися прибуток, розмір якого залежить від стану місцевого бюджету, з якого планується отримати прибуток.

Наукові дослідження показали, що фінансові ресурси комунальних підприємств тісно пов'язані з фінансовою системою регіону, становлять її невід'ємну частину і мають складну систему зв'язків із фінансовими ресурсами місцевих органів влади. Так, за рахунок місцевих бюджетів і місцевих позабюджетних цільових фондів фінансується створення нових комунальних підприємств, здійснюється їхнє інвестування й пільгове кредитування, покриття запланованих збитків тощо. Водночас, за рахунок фінансових ресурсів комунальних підприємств формується певна частка дохідної частини фінансових ресурсів місцевих органів влади.

На думку певного кола державних діячів і практиків, збільшення обсягів бюджетного фінансування підприємств житлово-комунального господарства — це єдине можливе вирішення проблеми збереження існуючих тарифів на житлово-комунальні послуги в умовах постійного зростання цін на імпортовані первинні енергоресурси (газ, нафту). Але високий рівень бюджетної підтримки комунальних підприємств не може бути забезпечений без підвищення податкового навантаження, що на сьогодні є небажаним. У свою чергу, збільшення податкового навантаження, яке й без того досить високе для України, негативно позначиться на темпах економічного зростання, що обмежуватиме можливості бюджету як стосовно підтримки соціальної сфери, так і щодо стимулювання розвитку реального сектору економіки.

Вищезазначені факти зумовлюють необхідність оптимізації грошових потоків підприємств ЖКГ міста шляхом зміни характеру процесів їх формування з несвідомого (стихійним відбором ефективних методів, механізмів, інструме-

нтів, методом спроб і помилок) до свідомого вибору через систему формування із включенням управлінського ресурсу органів місцевого самоврядування.

Алгоритм порядку дій щодо формування такої системи пропонується розробити аналогічно алгоритму формування будь-якої системи, але адаптованим до поставлених, за наявності таких, послідовних етапів. По-перше, визначаються межі системи — нові сектори ринку капіталу в ЖКГ міста. По-друге, визначаються елементи системи, коло суб'єктів, тобто основних інвесторів, які здійснюватимуть вкладення власних і запозичених коштів в інвестиційне забезпечення розвитку галузі міста для досягнення певних цілей. По-третє, описуються процеси формування грошових потоків ЖКГ міста, тобто здійснюється опис взаємодії елементів системи. По-четверте, визначається організаційна структура, тобто структура відображення процесів взаємодії між елементами системи та функціональна структура (відображення функцій організаційної структури системи). По-п'яте, описується матеріал системи, тобто визначається основа, на якій будується система. На сьогодні фінансування житлово-комунальної сфери в Україні здійснюється в основному з двох джерел — платежів населення та бюджетних коштів. Зменшення бюджетного навантаження можливе насамперед через розвиток різних форм приватного інвестування. Передумови для залучення приватних інвестицій у житлово-комунальну сферу такі:

- комунальні підприємства є природними монополіями і мають гарантовані ринки збуту наданих ними послуг, а також значні обсяги реалізації, що є певною перевагою стосовно інших об'єктів інвестування;

- у підприємств ЖКГ є вагомий потенціал зниження витрат на виробництво комунальних послуг за рахунок впровадження ресурсозберігаючих технологій і скорочення втрат ресурсів.

Здійснення інвестування підприємств комунальної форми власності, зокрема підприємств житлово-комунальної сфери, можливе також за рахунок лізингу. Навіть при невеликому наборі альтернативних способів фінансування інвестицій для підприємств ЖКГ усі вони є недієвими через притаманні галузі об'єктивні та суб'єктивні причини (неплатоспроможність, комунальна або державна форма власності). Зважаючи на це, інструмент лізингу в умовах, що склалися, є, напевне, безальтернативним джерелом оновлення складу основних засобів підприємства.

До недавнього часу менеджери житлово-комунального сектору не приділяли особливої уваги такій прогресивній формі фінансування, як інвестиційний лізинг, хоча для ведення успішного бізнесу в сучасних економічних реаліях лізинг повинен представляти таку ж цінність для житлово-комунальних підприємств, як споживчий кредит для домогосподарств.

Інвестування підприємств ЖКГ за допомогою лізингу одночасно вирішує декілька проблем: придбання та використання устаткування без мобілізації значних фінансових ресурсів і без залучення кредитів, що в цілому дозволяє зберегти співвідношення власних та позикових коштів без ризику порушення фінансової стійкості підприємства. При переозброєнні виробництва лізинг надає можливість сформуванню необхідний парк устаткування без великих початкових інвестицій.

Висновки

У ринкових умовах існує безліч проблем, що пов'язані з інвестуванням підприємств комунальної форми власності. Удосконалити інвестування таких підприємств можливо декількома способами. Наукові дослідження показали, що необхідно внести зміни у процес надання бюджетної підтримки, тому що зовсім відмовитися від дотацій з бюджету неможливо, враховуючи ту економічну ситуацію, в якій опинилася наша держава. Варто підкреслити, що бюджетна підтримка має бути чітко визначена в часі, стимулювати залучення інвестицій та мати програмний і цільовий характер. Важливою також є зацікавленість підприємств у самофінансуванні, намагання залучати додаткові інвестиційні ресурси шляхом співпраці з інвесторами.

Потрібно провести переобладнання підприємств комунальної форми власності, що сприятиме підвищенню ефективності їх роботи і, відповідно, збільшенню інвестиційних надходжень, необхідних для їх діяльності та розвитку. Цього можна досягти, здійснюючи інвестування підприємств комунальної форми власності за допомогою лізингу або ж за рахунок передачі комунального підприємства в концесію. Концесія є сучасним інструментом залучення інвестицій, за допомогою якого можна забезпечити вирішення багатьох соціальних проблем міста, змінюючи схему фінансування розвитку соціальної інфраструктури і модернізації основних фондів комунальних об'єктів.

Запровадити відповідний механізм для розв'язання проблеми неможливо через відсутність достатнього фінансування комунальних підприємств. Крім того, потрібно зменшити соціально-економічне напруження, яке викликане постійним зростанням тарифів за одночасного зниження якості й надійності надання послуг.

Слід запровадити таку фінансову політику, яка б заохочувала залучення фінансових ресурсів з усіх доступних джерел; гарантувала захист фінансових інтересів підприємств і місцевих громад; підтримувала процедуру співпраці учасників при визначенні стратегічних соціально-екологічних і фінансових цілей розвитку комунального господарства.

Література

1. *Водяник Л.К.* Лізинг як інструмент залучення інвестицій в житлово-комунальне господарство // *Економічний простір*. — 2009. — № 23. — С.73—83.
2. *Волинський Г.* Аналіз стану житлово-комунального господарства і можливості інвестування галузі // *Схід*. — 2007. — №1. — С.40—43.
3. *Інвестування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.* / А. А. Пересада, О.О. Смірнова, С.В. Онікієнко, О.О. Ляхова. — К.: КНЕУ, 2001.
4. *Піріашвілі О.Б.* Роль інвестиційної діяльності у регіональному розвитку // *Інвестиції: практика та досвід*. — 2007. — № 21. — С. 15—17.
5. *Каспишшак Є.* Лізинг як альтернатива кредиту та інвестиції // *Галицькі контракти*. — 2007. — №7. — С.34—37.
6. *Ніколаєв В.П.* Державна фінансова політика та інвестиційні стратегії у комунальному господарстві // *Фінанси України*. — 2009. — № 9. — С.26—33.

7. Турило А.М., Черемисова Т.А. Оцінка ефективності інноваційного лізингу //Фінанси України. — 2007. — № 1. — С. 44—48.

8. Стасюк Г.А., Чижова Т.В. Шляхи і варіанти застосування інноваційних заходів розвитку житлово-комунального господарства //Таврійський науковий вісник:Зб. наук. праць ХДАУ. — Вип. 68. — Херсон, 2008. — С. 85.

НЕОБХОДИМОСТЬ ОПТИМИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ ПРЕДПРИЯТИЙ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА

А. Г. Череп

Национальный университет пищевых технологий

В статье рассмотрена целесообразность обеспечения отрасли жилищно-коммунального хозяйства инвестиционными ресурсами. Исследованы проблемные вопросы проведения коммунальной реформы. Установлено, что механизмы оптимизации денежных потоков именно этой отрасли являются недостаточно исследованными и требуют адаптации к условиям и особенностям деятельности предприятий ЖКХ. Обоснована целесообразность и необходимость привлечения инвестиций в деятельность предприятий коммунального хозяйства. Доказано, что увеличение объемов бюджетного финансирования предприятий жилищно-коммунального хозяйства - это единственное возможное решение проблемы сохранения существующих тарифов на жилищно-коммунальные услуги в условиях постоянного роста цен на импортированные первичные энергоресурсы (газ, нефть). Предложены направления усовершенствования финансирования деятельности предприятий коммунального хозяйства в современных условиях.

Ключевые слова: *инвестирование, лизинг, ресурсы, цена, финансирование, средства, предприятия, формы собственности, развитие.*